

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Quæ vitanda in adiuuandis animabus. Cap. VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

meri potest componi Martyribus: siquidem Martyr semel propter ipsum moritur, hic vero milles propter gregem: si modo talis sit pastor, qualem esse oportet. Talis enim Pastor singulis diebus mori potest, strenuo hic animo opus est. Hoc quia penetrarat P. Gabriel de Logroño vir sanctus, nostræ Societatis, mortuus anno 1612. in Collegio Mexicano: Quoties de nocte audiretur campana nostræ porte, exilibat confestim de lectulo, & anteueriebat lanitoris diligentiam. ab eoq; sciscitabatur, num aliqui infirmus se vocaret: Memor enim erat moniti S. Basilij in Moral. Reg. 80. c. 14. Immo S. Iohannis Apostoli 1. Ioan. 3. 16. Debere nos esse tanquam pastores Oium Christi, qui quancumque tempus postulat, ne animam quidem ponere pro illis dubitent, vt Evangelium illis impertiant. Et, vt ait ibidem c. 16. Tanquam patres & nutrices filiorum, qui ex magnitudine eius que est in Christo charitatis, parati sunt habenti animo communicare illis non solum Euangelium Dei, sed suam etiam ipsorum vitam.

432. Tertium bonum sequetur ex magnâ applicatione animi ad iuuandas animas, conatus eas reddendi perfectissimas. Iste est finis Societatis, non tantum salutem sed etiam perfectionem aliorum impense cum Diuinâ gratiâ querere. vt dicitur Reg. 2. Summ. Medici animarum, inquit S. Nazian. or. 1. scopus est, anima pennas addere, ac mundo eam eripere. Deoq; dare, Diuinamq; imaginem, aut manentem conseruare, aut periclitantem sulcire, aut dilapsam in pristinum statum reuocare, Christumq; per Spiritum S. in pectoris domicilium admittere, atque vt summam dicam, eum qui superioris agminis sit, Deum efficeret, & super supernam beatitudinem ei comparare. Huc Magistra lex tendit, huc exinanita Deitas, huc assumpta caro.

Non satis est ergo beatitudinem conciliare omnibus, etiam S. Nazianzeni iudicio, sed opus est, etiam Diuinam quandam in eas perfectionem inducere.

433. Hoc etiam dicebat B. M. Magdalena de Pazzis 4. par. vitæ c. 1. Non satis est, inquit, tantum desiderare salutem & virtutem anima aliis, sed etiam vt habeat multa merita: & vt fiat alter Deus per participationem: sed qui non habet inuicem amorem, non facit ista, quia multoties cum deberet iuuare, nocet proximo, tractando cum certâ astutiâ, & verbis affectatis, & sub spe iuuandi illum, querit vt intelligat quod desiderat. Et cap. 8. O quantoperè tibi sunt cari illi, qui non contenti ire per semitam ducentem ad celum, conantur etiam alios conduceret quia boni quod habent, vellent omnes esse participes.

CAPVT OCTAVVM.

Quæ vitanda in adiuuandis animabus.

434. Ita querendum est auxilium animarum, vt duo vitentur extrema: Primum est. Si non sit vniuersalis procuratio salutis omnium, sed par-

tialis, quæ valde offendit, & est occasio malæ suspicionum, præsertim si id fiat cum sexa læmineo. Anima zelo vniuersali ardens, vt dixit in quodam rapto B. M. Magdalena de Pazzis 3. par. vitæ §. octauo die: Sicut Verbum ad dextram Patris quinque vulneribus suis trahit animas beatas ad se, tanquam ad obiectum necessarium beatificum, & in terrâ alias creaturas ad se trahit vt meritorem, & tanquam ad obiectum contemplationis: sic anima in memoriam reuocans sibi vulnera Christi à Verbo relicta, trahit ad se quinque istibus amoris, omnes creaturas, desiderando ex charitate accendere omnes amore Verbi, & spargere vbique illum ignem: quem Verbum venit accendere in terrâ.

Tales describit S. Bernardus libr. 4. de Confid. c. 4. Qui vulgus non spernant, sed doceant, diuites non palpent, sed terreant, pauperes non grauent, sed foueant. Hinc S. Iacobus Ep. 2. 5. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo? Verè enim versamur tanquam oves in medio luporum, ideo præcauendi mali eorum cogitatus. Præcauebuntur autem, si fuerit zelus vniuersalis erga omnes, maximè erga pauperes. Magnum est hoc signum boni zeli. Ideò & Christus Dominus interrogatus à Discipulis Iohannis, inter signa sui aduentus & muneris, dixit: ite renunciate Ioanni: Pauperes Euangelizantur. Matth. 11. 5. græcè est κηρυξ, id est mendicis. Mirum ergo non est, primis quibus apertè Christi Natiuitas per Angelos nuntiata fuit, pauperculos pastores fuisse.

Omnes ergo ad Christi rete, sine discrimine alliciendi. Pulchrè id declarauit Deus Pater zelosissimæ S. Catharinæ Senen. in dialogo 146. Rete desiderij sancti, sine dubio accepit omnes, ex quo quia anima famelica mei honoris, non est contenta particulam habere, sed omnes habere peroptat; Bonus habere querit, vt eam adiuent in suo reti ponere piscis: & vt sibimet quotidie conseruent, & augeant perfectionem: imperfectos verò cordialiter affectuosè desiderat, vt boni sint: infideles quoque tenebrosos exoptat vt veniant ad lumen sancti baptismatis. Omnes ergo peroptat habere, cuiuscunque status vel conditionis existant, vt ex eo, quod omnes in me videt, à meâ bonitate creatos, cum iam igniser à charitate, atque pretioso sanguine Iesu Christi Filij mei redemptos.

Simile monitum Christus loco dedit B. M. Magdalene de Pazzis secundo loco inter viginti Regulas ei datas: Procurabis iuxta vires & gratiâ quam tibi dabo, habere tot oculos, quot animas tibi concedam.

Idè inter primas veluti leges à S. Ignatio traditas iis, quos ad noua fundanda Collegia mittebat, vna erat: Diligenter ad sacramenta frequentanda Confessionis atque Communionis, quot quot dabuntur traducetis, & ad ea ministranda promptam ipsi & alacrem operam conferetis. Ita Orland. lib. 11. num. 13.

Didicerat hoc ab Apostolo Paulo, qui tradès formam Missionariis Apostolicis, sic scribit Coloss. 1. 28. Christum annunciamus, corripientes om-

nem hominem, in omni sapientia, vt exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu. Ter repetit, omnem hominem: vt sit zelus vniuersalis, non ad pauculos restrictus, sed expansus ad omnes, vti est Christus: Omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. Tim. 2. 4. Et dedit redemptionem semetipsum pro omnibus: ibidem vers. 6. Hanc vniuersalem curam commendat S. Chrysol. in proemio epist. ad Rom. Posteaquam, inquit, audiuit Petrus Christum dicentem, Petre si amas me, pasc oves meas, atque hunc maximum charitatis terminum pronunciantem, dici non potest, quam eximie hunc persecutor. Et veluti volatilis pro charitate effectus, omnes asidue circuebat, nusquam manens, nusquam stans. Hunc igitur & nos emulati, si minus orbem vniuersum: si minus Ciuitates totas ac gentes, ac certe suam quisque familiam, vxorem, liberos, amicos, vicinos, ad bonos compositosq; mores informemus.

435. Si ergo vniuersalis cura omnium (nisi valde peculiaris causa urgeat, vni magis attendendum quam alteri) quia cura partialis valde offendere solet etiam bonos, praesertim si ea, vt dixi, circa solas feminas versetur. Hanc ob causam in Oratione prima pro Prouincialibus, auctoritate 7. Congregationis contracta, c. 1. n. 18. pag. 17. praescriptum est: Qui in Missionibus versantur, feminas ne visitent, nec eas ad se domum venire sinant, quacumque de causa, sed in tempore, si necesse fuerit audiuntur. Sunt & aliae huius rei causae, quas sapienter tradidit S. Xaverius apud Turkelinum l. 6. vit. c. 17. dans monita P. Gaspari Vicario suo: Cum mulieribus inquit, cuiusvis conditionis, non nisi luce palam, atque in publico, hoc est, in ade sacra colloqueris: Nec vnuquam domum ad eas ibis, nisi forte gravitate aliquo casu cogente: veluti aegre censuram confessionem excepturus: ac tum, curandum erit sedulo, vt illius maritus adsit, aut cognatus aliquis, aut certe vicinus idoneus. Si forte Virginem aut viduam conueniri oportebit, ad eius domum accedes, viris spectata comitantibus, quorum salicet comitatus, non solum offensivum, verum etiam suspitionem hominum excludat. Talia vero officia conueniendarum mulierum, & rara sunt, & necessaria. Quippe lubricum negotium est, vbi minimum luci sit maximo pericula. Et quoniam familia (qua mobilitas & leuitas muliebris ingenij est) plerumque multum negotij Confessariis, facessunt, cum ea haec maxime cautio tenenda, vt viros Christo adiunctos impensis excolas, quam eorum vxores. Nam cum naturae constantiores sint viri, & ab eis domestica prodat disciplina, rectius profectus apud eos, & vtilius opera collocatur. Recte enim Sapiens: Qualis est Rector Ciuitatis, talis qui habitant in ea. Et simul multa offensionem sermonesq; qui oriri solent ex faminarum familiaritate, vitantur.

436. Ad hoc propositum conducit pulchra oblatio B. Petri Damiani: Ipse Deus omnipotens per Esaiam (66. 9.) Nunquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? Vbi notandum, quia dum non alias, sed alios parere facio, dicat, virorum po-

tius ac Pastorum Ecclesia factus expectat.

Hoc ipsum monebat S. P. Ignatius eos, qui lucris animarum attendebant, vt scribit Ribad. l. 5. c. 11. Omnium, inquit, mulierum familiaritatem, etiam earum quae spirituales aut sunt, aut videri volunt, vitandam esse dicebat: sed earum maxime quae etate, conditione, statu, periculosiores sunt. Quarum ex consuetudine plerumque aut fumus sequitur aut flamma. De vestimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitas viri, vt ait Spiritus S. Eccli. 42. 13.

Vnde Cassian. lib. 10. c. 2. enumerans effectus aecidia, ait: inter alia: Quaedam pia ac religiosa dicat officia, illos vel illas debere parentes inquiri: & ad salutandos eos crebrius preparari: illam religiosam deuotamq; Deo seminam, omni praesertim parentum praesidio delitutam, magnum opus pietatis esse, frequentius inuisere: ac si quid ei esset necessarium, quae a propriis parentibus negligitur, atque despicitur, sanctissimum procurari: magisq; oportere in his opera pietatis impendi, quam instructuose ac sine vilo profectu in cellula residere. P. Balthasar Aluarez, vt in vita eius scribitur c. 5. p. 55. Hunc suum timorem explicans dicebat, non esse in tanto periculo eum, qui ex subtili flamma in turri aliqua alta penderet, atque is, qui postus est in occasione puritatem suam amittendi. Idem autem Dominus, qui castitatis donum ei fuerat largitus, eandem docuit cautelam, quanti deberet ad eandem conseruandam, suggerens ei hanc de humana invidia cognitionem & sensum. Cum Deus Dominus nosser ante paucos dies fontes tui nihili tibi ostenderit, regalem sis expertus, quomodo scandalizari potes ex alienis lapsibus aut non esse valde cautus de propriis: Hinc didicit summam adhibere cautelam, ne vnuquam solus esset cum femina. Et cum aliquam visitabat, nunquam prius sedebat, quam etiam socio sedes adferretur. Et quoniam ipse cum multis spiritualibus feminis agebat, cum iis dicebat maiorem cautelam esse adhibendam, quod spiritualis amor soleat transgredi limites suos, & fieri carnalis, & optimum vinum conuerti in fortissimum acetum: quod tamen non ita aduenitur, donec mutuae voluntates ita coniunctae & agglutinae, vt quamuis illibenter & cum aliquo doloris sensu, potius a Deo quam a se inuicem discedant & separentur, ne se contristent: iudicantes non decere sibi in illo amore teneroq; affectu deesse: & tunc demon accedit, & ignem accendens illos excacat & illaqueat.

441. Huc spectat illud, quod scribit Oelandinus l. 4. hist. Soc. num. 7. de Nostro S. Patre: Sedulo autem Ignatij excubans cura in filiorum suorum tum sanctitate tuenda, tot inter animarum luandarum diuersa munera, tum famam praemunienda, edixit tota Societate, non modo, vt seminarum, quamuis nobilium aut decumbentium, domos in comitatus nemo adiret, sed omnino ea esset in alloquendis obseruatio, atque prouiso, tametsi exciperetur confessio, vt aures quidem comitis, sed oculi nunquam excluderentur.

442. Non est tamen timendum spirituale damnum ex conuersatione cum feminis, si tria ad sint: Primum, superiorum voluntas id iubentium. Secundum, pura intentio eas iuandae, sine vlla humana

manâ præfensione solatioli inde querendi, formâque corporis oculos oblectandi, & similibus. Tertiò, si ablit omnis leuitas & nimia confidentia ac libertas agendi. Dicebat P. Palthasar Aluarez; Securitatem in agendo cum proximis, cum ex obedientiâ id fiebat, esse valde magnam, adeò, vt si quis obediendi causâ infames feminas accederet, vt illas Christo lucraretur, cum eis agens, mundissimas haberet cogitationes, quasi esset aliquis Angelus. At si ex propria voluntate in cubiculo suo maneret, sædis ibi cogitationibus vreretur. Nescio, inquit, quomodo quis possit tutum putare, quod à Domini voluntate recedat. Quenam, queso, securitas esse potest, vbi Deus non est. Hoc enim est, quod S. Bernardus dicebat; quando bene erit sine illo; aut quando male cum illo?

443. Secundum extremum vitandum est, nimie conuersationis & visitationis omnium. Et sicut non debet esse Eremita, ita nec effusus nimium ad omnes. Virtus prudentem mediocritatem exposcit. Ideò S. Antonius rogatus à quodam, vt largius suam præsentiam indulgeret, respondit, recte S. Athanasio in vita eius; Non posse se diutius commorari ibidem, quod sicut pisces ab aquâ extrahunt, mox in arenâ terrâ morerentur, ita & Monachos cum secularibus retardantes, humanis statim resoluunt consabulationibus. O quot temporibus nostris fuerunt, inquit B. Laurentius Iustinianus de discip. Monast. c. 22. qui tanquam lampades ardentes & mundi luminaria lucebant coram hominibus, paulatim ex conuersatione secularium & consabulatione tepescerunt. Idem & sancti viri timebant nimiam conuersationem. Animus, inquit S. Greg. l. i. Dial. in proœm. Cum se pro condescensione multorum ad exteriora sparsisset, etiam cum interiora appetit, adhuc procul dubio minor redit. Hinc & S. Antiochus, hom. 102. Laquei & pedicae sunt aspirantibus ad salutem, secularium congressus, ac proluxa eorum consabulationes, mentem prorsus auocant à Dei glorificatione & spirituali lætitiâ. Dicebat etiam B. Albertus Magnus, & ante illum Seneca epist. 7. Nunquam se referre mores quos extulerat, prodeundo foras. Quod quidem si fiat cum decenti moderatatione, non obest, sed prodest moribus eorum, qui debito modo attendunt animarum salutem. Noui in Societate tales, qui è Missionibus plurium Mensium redibant magis collecti, saltem non minus quam manendo in Collegiis, magis deuoti, magis puri, magis circumspècti, magis obseruantes Regulas, quam ante fuissent. Tamen quia non omnes æquali imbuti sunt spiritu, nisi cogat certa utilitas sperata, vel promissa à peccatore, declinanda est conuersatio eiusmodi, in quâ se quis totum occupet se neglecto, ommissa meditatione & vsu examinum accurato. Anima enim desponsata Verbo, inquit B. Laurentius Iustinianus de casto connub. c. 12. In hoc efficitur anxia, hoc agere nititur, vt sui non amittat custodiam, dum proximorum utilitatibus inseruis, ne pro aliorum commodis, mentis innocentiam perdat. Vno quidem

oculo vigilat, qualiter fraternæ proficiat charitati, aliter autem, quomodo Sponso suo se immaculatam exhibeat. Nouit tanquam in multis experta, quamplurimos immoderato charitatis zelo accensos, cordis amiffisse munditiam, & deuotionis necltare spoliatos esse, dum inconsulte vacantes proximis, se ipsas negligere non timerent. Laudabili quippe proximorum inuigilare salutem, non tamen minus vacare sibi ipsi necessaria actio. Non valet prodesse aliis, qui sibi nequam est. Per amplius illum vigilare oportet, cui nulla spiritus forma tributa sunt. Quisque debet prius suam, deinde aliorum salutem querere. Semper humilis casum veretur, propterea à laudabili discretionis moderamine sic secum agit, vt nec pro commodis proximorum contemplationem deserat, neque pro amore contemplationis aliorum curam funditus derelinquat. In vtroque se constituit medio. Nam cum licet, vacat sibi, cum charitas vrget, se exponit proximo; Sic tamen, vt continuo auhelet ad cubile Sponsi secreti reditum, de quo fraternæ charitatis accensa zelo egressa est. Semper cum foris manet, cordis postes prudenter obseruat, ne cum ad se tota reuertitur, iniquitatis maculam contrahat, per quam Sponsi aspectibus valeat displicere. Ideoq; ex fecunditate spiritualis prolis, Verbi fructione dignior efficitur.

Conuenit & iis qui in Missionibus versantur 446. monitum datum Eugenio Papæ (multis occu- 1. i. Cog- pationibus obruto) à S. Bernardus: Si totus, inquit, vñ esse omnium, instar illius, qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem, sed si plena est. Quomodo autem plena, te excluso: Et tu homo es. Ergo vt integra sit, & plena humanitas, colligat & te intra se finis qui omnes recipit. Alioquin quid tibi prodest iuxta Ver- 1. Cor. 9. bum Domini, si viueros lucreris, te vnum perdens. Quamobrem cum omnes te habeant, esto etiam tu; ex habentibus vnus. Quid solus fraudaris munere iustitiae & sapiens, seruus & liber, diues & pauper, vir & femina, senex & iuuenis, clericus & laicus, iustus & impius, omnes participant te, omnes de fonte publico bibunt, peccatore tuo, & tu seorsum sciens stabis? Si male dicitur qui partem suam facit desertiorem, quid ille, qui se penitus reddit expertem? sine deriuentur aque tue in plateas, homines & iumenta, & pecora bibant ex eis, quin & camelus pueri Abrahæ potum tribuat, sed inter ceteros, bibe & tu de fonte puri tui. Alienus, inquit non bibat ex eo. Nunquid tu alienus? cui non alienus, si tibi es: Denique qui sibi nequam, cui bonus: immento proinde, non dico semper, non dico sapè, (in die) sed vel interdum, reddere te ipsum tibi. Vere tu quoque te inter multos, aut certe post multos. Quid indulgentius? Hoc enim dico secundum indulgentiam, non secundum iudicium. Puto & ipso Apostolo indulgentiorem me in hac parte. Ergo plus quam oportet inquit. Non inficior. Quid sit oportet? Num tu (vt confido) nostrâ non eris meticulosa in formatione contentus, sed abundabis magis. Etc. 7. Quoniam nunc dies mali sunt, sufficit interim admonitum esse, non totum te, nec semper dare actioni, sed considerationi aliquid tui, & cordis & temporis questrare. Hoc autem dico, necessitatem intuens non equitatem, quanquam non sit pra-

ter equum necessitati cedere. Nam si liceret quod de-
ceret, absolute per omnia & in omnibus preferendam,
vt vel solam, vel maximè colendam eam, que ad om-
nia valet, id est, pietatem prorsus irrefragabilis ratio
monstrat. Quid sit pietas queris? vacare consideratio-
ni. Quod sit maximè in Meditatione. Non est
ergo negligenda, curat enim vitia & præseruat
ab iis. Alioqui, vt scribit S. Isidorus Pelusiota l. I.
ep. 391. Ridiculum est atque illepidum, aliis medici-
nam afferre conari, se ipsum autem egrotantem negli-
gere.

Hoc sensu, sed non nimium scrupuloso, in-
telligendus est S. Gregorius Papa, dum ait in 1.
Reg. c. 9. Exposit. lit. Rarò, inquit, Samuel videba-
tur in Ciuitate, videlicet rarè veniens, citò recedens.
Quo nimium Magisterio S. Ecclesie Doctor instruitur,
videlicet rarò sit in publico, frequens in secreto, vt
quò tardius aspicitur, deuotius veneretur; quia quò
amplius in secreto contemplationis latuit, Verbi
Dei thesauros ad eos qui se expectant, diuiores tra-
bit.

Quà in re tamen adhibenda moderatio iudicio
Seneca de Tranquil. cap. 15. Miscenda ista
& alternanda sunt, solitudo & frequentia, illa nobis
faciat hominum desiderium, hæc nostri, & erit alter
alterius remedium. Non sit tamen solitudo nimia
& meticulosa. Ideò P. Balthasar Aluarez, nostros
excitabat, ne essent nimium addicti recollectioni, &
negligerent agere cum proximis, sed de spirituali ani-
marum bono, ed quò ad eò esset proprium nostra voca-
tionis munus. Ideòq; dicebat, nimium hoc studium re-
collectionis in hominibus Societatis, non esse Spiritum
Dei, cum nobis constet Diuinam Maiestatem contra-
rium velle, ad quod nos vocauit. Nec illud est tutius.
Nam securitatem non dat angulus, sed protectio Dei,
qui etiam in cubiculo potest nos deserere, si propria vi-
olentate ad illud nos recipiamus; & proteget etiam in
medio foro, si ex eius obedientia eò nos conseruamus. Nec
est vitiosum. Nam tali nimis amanti quietem, Deus sub-
trahit portionem spiritus, tanquam otioso & inutili
seruo. Et in eundem sensum nominatim propendebat,
quòd cum Christus Dominus noster ter in eadem nocte
orationem suam interrupperit, vt suos tres Discipulos
dormientes exaret, non ad eò sit mirum, si nos inter-
rumparamus aut omittamus nostram, quando id exigit
necessitas, ad excitandas animas somno peccatorum aut
teporis oppressas. Neque valet excusatio, quòd aliis ex
obligatione incumbat, illis necessitatibus attendere: prius
enim Samaritanus non passus est elabi sibi occasionem,
eò quòd alij eam neglexerint. Nam licet Sacerdos &
Lenita præterierint absque compassione eius, qui inci-
derat in latrones, & vulneratum reliquerant, ipse ta-
men suum iter interrupit & substitit, vt eius neces-
sitati subueniret. Non itaque negligenda sunt huiusmo-
di opportunitates, quando illas nobis Deus manife-
stat. Si inuenis, inquit, frustum aurum in terrà, statim te
ad illud accipiendam demittis, non quærens, cur ille qui
proceffit, non accipit. Quòdnam igitur aurum est pre-
tiosius aliquà animà? & quis thesaurus magis te potest
ducere: quàm si illam lucris scàm idem Dominus di-
Lancicij Opusc. Tom. 2.

xerit: Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum
eris. Quocirca bene dixit S. Greg. Nyllenus: Qui
humanam nouit naturam, nec totum quidem mundum
dixit satis iustam pretium, quod detur pro animà ho-
minis. Alludit ad illud Christi: Quid prodest homi-
ni, si vniuersum mundum lucretur, anima verò sua de-
trimentum patiarur, aut quam dabit homo commuta-
tionem pro animà suà?

Ier. 15. 19.
h. 4. in
Eccles.
Match.
16. 26.
Mat. 3.
36.

CAPVT NONVM.

De seruandis quibusdam rebus, vt sine pro-
prio & aliorum damno succedant
Missiones.

VT profit noster agendi modus supra ex-
plicatus, nobis in Missionibus valde atten-
dendum est ad Triã: Primò, vt actiones singulæ
& sermones fiant non ex impetu nature, sine
consideratione & circumspectione, seu, vt B.
Laurentius Iustinianus l. de discip. & perfectiõ.
Mon. Conu. c. 22. In conuersatione externorum
exigebat inter alia, vt sit, prudens maturitas, que in
sermonibus sit circumspecta, quæ cum sit pars pruden-
tiæ integralis iuxta S. Thomam 1. 2. q. 57. a. 6.
& 2. 2. q. 49. & Macrobius lib. 2. c. 10. in Somn.
Scip. sic describitur à Richardo V. c. p. 1. de ex-
term. mali. tr. 3. c. 15. Circumstantium malorum solli-
cita sagaxq; perseruatio; ab aliis verò melius &
generalius: Accurata consideratio circumstantiarum;
Ideò prudentia maximè dirigere debet, nostros
sermones & actiones. Hinc Prou. 10. 19. Qui mo-
deratur labia sua prudentissimus est. Et Eccles. 21. 28.
Verba prudentum statera ponderabuntur. Ad hoc
conducat, si loquamur cum reflexione. Oportet
nos esse, inquit S. Basilus in Moral. Reg. 80. c. 13.
tanquam ocalum in corpore, vt videlicet habere dele-
ctum & bonorum & malorum sciant, atque vt Chri-
sti membra ad singula quibusque accommodata officia
dirigant. Immo ipsa verba talia sunt, & tali modo
in concione & in confessionibus, & in collo-
quiis priuatis proferantur, vt sint apta ad mo-
uendas animas ad Deum, tum ne possint pati
calumnias, & malas interpretationes & accu-
sationes. Nam, vt dicebat B. Maria Magdalena
de Pazzis 4. p. vitæ c. 21. Multoties cum quis deberet
iuuare, nocet proximo, tractando cum certâ astutiã, &
verbis affectatis & sub specie adiuuandi illum, querit,
vt intelligat quod desiderat; & non tractando cum
simplicitate, nocet sibi & proximo.

449

Hinc dicere solebat S. P. N. Ignatius, vt scribit
Orlandinus lib. 16. n. 12. In Societate hominum ge-
nera duo esse: vnum eorum, qui extruerent solùm: alte-
rum eorum, qui simul inter extruendum destruerent.
Primum sibi genus probari, & hos esse, qui zelo vre-
rentur considerato, prouidentes, ne quam damni cau-
sam: non modò re, sed ne specie quidem darent; neque ij
offenderentur, qui si aduersarij fierent, possent nostrum
in Diuino obsequio, & salutis publicæ studio impedire
cursum:

450

B b